

אין דבר שבערוה פחות משנים 7

1. גיטין ב: "ולרבה דאמר" עד "רוב בקיאיין הן"
2. רמב"ן גיטין ב: ד"ה אבל
3. בבא מציעא כח. "סימנין וסימנין ועד אחד" עד "עדי אריגה"
4. רא"ש בבא מציעא א:ג מתחילת דבריו עד "ועוד הביא ראיה" "ויש מקשין הבל" עד "והר' יונה ז"ל"
5. גיטין סד. "ואמר רבי יצחק האומר לשלוחו" עד סוף העמוד
6. רמב"ן גיטין סד. ד"ה הא דאמרינן אסור "הא אלו באות קרובות" עד "וכל שכן הכא"
7. ר"ן גיטין ל. (בדפי הרי"ף) ד"ה ונימא היאך הוא מותר בעדות עד א' עד "שהרי אפילו לאיסור"
8. קידושין סג: מתחילת המשנה עד "זה אומר אני"
9. ר"ן קידושין כז. (בדפי הרי"ף) ד"ה גמ' אמר רב "ואע"פ שאין דבר שבערוה" עד ד"ה ומודה
10. תשובות מיימוניות נשים סימן ג' (נדפס בהגהות מיימוניות בסוף ספר נשים) מתחילת דבריו עד "ועוד דאפילו היכא דאיתחזיק"
11. תוספות גיטין ב: ד"ה עד אמד (הב')
12. רי"ף יבמות יג. (בדפי הרי"ף) "ואישתמודענוהי בהדין פלוני אחוהי" עד "וכיון דמודעי ליה"
13. רמב"ם הל' יבום ד:לא "ואפילו אשה או עבד" עד "ואם רצה היבם"

אין דבר שבערוה פחות משנים 7**1. גיטין ב: "ולרבה דאמר" עד "רוב בקיאי הן"**

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ב עמוד ב
ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאיין לשמה, ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה! עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים! רוב בקיאיין הן

2. רמב"ן גיטין ב: ד"ה אבל

אבל הכא הא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה כו'. ק"ל הא כיון דאיתחזק איסורא אפילו בשאר איסורים נמי לא, כדאמרינן בפ' האשה רבה בהקדש וקונמות דאיתחזק איסורא ולא מהימן, ודבר שבערוה אפילו לא איתחזק איסורא נמי אין פחות משנים ואפי' לאסור נמי אינו פחות משנים כדאמרינן בפ' האיש מקדש, ואית נוסחי דלא גרסי הכי אלא אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש לא, ואי גרסי ליה ה"ג והוי דבר שבערוה, וכן נמי בפ' האשה רבה, ופי' דחדא ועוד קאמרי', ולא נהירא.

3. בבא מציעא כח. "סימנין וסימנין ועד אחד" עד "עדי אריגה"

סימנין וסימנין ועד אחד - עד אחד כמאן דליתיה דמי, ויניח

4. רא"ש בבא מציעא א:ג מתחילת דבריו עד "ועוד הביא ראייה" ויש מקשין הבל" עד והר' יונה ז"ל"

גכ ומדברי ר"ת יש ללמוד דעד אחד פוטר מן השבועה. והביא ר"מ מרוטנבור"ק ז"ל ראייה לדבריו מדדרשינן שבועות (דף מ א) לכל עון ולכל חטאת הוא דאין קם אבל קם לענין שבועה דלא מיעטיה קרא בין לחיוב שבועה בין ליפטר מן השבועה ועוד ק"ו הוא איזה כח מרובה כח המוחזק או כח שאין מוחזק הוי אומר כח המוחזק. א"כ ק"ו הוא מה כשהעד מסייע למי שאין מוחזק זוקק את המוחזק לישבע. כשהעד מסייע למוחזק כל שכן שיפטרנו מן השבועה. ועוד הביא ראייה מדגמר רבי חייא (דף ד א) דעדים מחייבין שבועה על השאר מביניהו דפיו ועד אחד. ואי ס"ד דעד אחד אינו פוטר מן השבועה ליפרוך מה לפיו ועד אחד כשהן מחייבין שבועה אין כיוצא בהן פוטר מאותה שבועה. שאם היה אחד בא ומעיד כדברי הנתבע אינו פוטר מן השבועה. וכן פיו אם היה בא אחד ואמר אינו חייב כלום ואפילו שנים אומרים כן אינם פוטרין מן השבועה שחייב את עצמו. דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי. תאמר בעדים שאפילו אם נאמר שמחייבין שבועה ישנן בהכחשה בכיוצא בהן דאי הדר אתו תרי סהדי אחריני ומסייעי לנתבע פוטר מן השבועה וכל מה הצד פרכינן כל דהו אע"ג דלא הוי לא קולא ולא חומרא וכל שכן דפירכא חשובה פרכינן ליה. אלא על כרחך עד אחד פוטר מן השבועה כשם שהוא מחייב שבועה. ועוד מביאין ראייה מהא דאמרינן בפירקין לקמן (שם ב) אמר לך רבי חייא שאני הכא דקמסייע ליה שטר אפירוש אע"ג דהילך בעלמא חייב הכא פטור משום דלשון שטר שכתוב בו סלעין מסייע ליה. דאמרינן חזקה דאם היו שלש לא היו העדים חתומים על סלעין סתם כיון דאין ראוי לגבות בשטר זה אלא שתיים. וכיון דפטרי' ליה משבועהל בסיוע שטר בעלמא אע"פ שאין כאן עדות גמורה שאינה אלא שתיים כ"ש בעד אחד שמעיד כדברי הנתבע. ויש מקשים מהא דתנן לקמן בפרק המפקיד (דף לה ב) השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר. ואמאי ישבע השוכר והלא השואל מעיד שמתה כדרכה ויפטר השוכר משבועה. ונ"ל דלא קשה מידי דמתני' דינא קמ"ל דהשוכר נפטר בשבועתו מן המשכיר והשואל משלם לו. לאפוקי מדרבי יוסי דאמר כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו וכו'.* ואם יש לשוכר ראייה לפטור עצמו מן השבועה יביא ראייה ויפטר ובהכי לא איירי מתני'. ולא מצי למיתני השוכר פטור מן השבועה בעדות של שואל משום דלא פסיקא ליהנ דלפעמים דאין השואל יודע היאך מתה. ויש מקשין הבל מהא דאמר לקמן (דף לו א) שומר שמסר לשומר חייב דא"ל את מהימן לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה ואמאי חייב יפטרנו שומר השני בעדותו משבועתו שהוא חייב. ולא קשה מידי דחויביה דראשון בשביל דאין יכול לישבע הוא והוא אין רוצה להאמין לשבועת השני ונתחייב לו הראשון ממון ואין עד אחד פוטר מחיוב ממון. והר' יונה ז"ל הקשה מהא דאמרי' בפ' כל הנשבעין (דף מה ב) מכלל דתרווייהו סברי המפקיד אצל חבירו בעדים א"צ

להחזיר לו בעדים. בשטר צריך להחזיר לו בעדים. פירוש כדי ליפטר משבועה דאף בלא עדים נאמן הנפקד בשבועה לומר החזרתי ולא מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי במיגו דאי בעי אמר נאנסו דמהימן בשבועה כדאיתא בפ' המוכר את הבית (דף ע א) ואם איתא דעד אחד מהימן לפטור מן השבועה אמאי אמר בעדים. אם יחזיר לו בעד אחד יפטרנו מן השבועה ונ"ל דלא קשה דאגב דאמרי' התם ובכל דוכתא המלוה את חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים נקט נמי התם בעדים ופי' בעדות המועיל לו היינו אף עד אחד. ועוד הקשה מהא דתנן (שבועות דף מה א) לענין שבועה שלא פקדנו אבא אמר רבן שמעון בן גמליאל אם יש עדים שאמר האב ששטר זה אין פרוע גובין שלא בשבועה. ומדקתני עדים משמע דעד אחד שאמר האב בפניו ששטר זה אין פרוע לא היה פוטר את היורשין מן השבועה. ואף ע"פ ששבועה זו אינה אלא מתקנת חכמים. ונראה לי דלאו פירכא היא לסתור דין זה מכל אלו הראיות שהבאנו עליו. ואיכא למימר שלא דקדק התנא בלשונו לשנות עדים ולאשמועי' דעד אחד לא מהני אלא אגב ריהטא נקט דארחיה בכל דוכתא למיתני עדים ופירושו עדות המועלת לו:

5. גיטין סד. "ואמר רבי יצחק האומר לשלוחו" עד סוף העמוד

דאמר רבי יצחק: האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם, ומת שלוחו - אסור בכל הנשים שבעולם, חזקה שליח עושה שליחות!

6. רמב"ן גיטין סד. ד"ה הא דאמרינן אסור "הא אלו באות קרובות" עד "וכל שכן הכא"

הא דאמרינן אסור בכל הנשים שבעולם. הקשו בתוספות וכל הנשים שבעולם יאסרו לינשא שמא השליח הזה קדשן לזה וא"ת שהן נאמנות לומר לא נתקדשנו א"כ יהא הוא מותר בכל הנשים שאומרות קרובות שלהן לא נתקדשנו לו ומתריצים נאמנות הן להתיר את עצמן ואין נאמנות להתיר לאחרים ועוד הקשו כל הקטנות שבעולם יאסרו לינשא שמא קדשה אביה לזה השליח עד שיאמר לא קדשתיה לו, אבל מת אביה או שהלך למדינת הים יאסרו עולמית והם ז"ל מעלים השמועה שהיא קנס משום שעשה שלא כהוגן ולדידיה קנסו ולא לאחרים והא דתלו מלתא משום דשליח עושה שליחותו ולחומרא דאי לאו הך חזקה לא עבד איסורא ואין דבריהם בכאן מתחווים כלל דמ"מ הכניס עצמו לספק הזה ועוד מה איסור בזה וכי היה לו לחוש שימות השליח ועוד אי משום קנס איך עלה בדעתם בגמ' לומר דאפי' לקולא נאמן כן כאן ובמס' חולין, ועוד דבמס' נזיר פ"ב בענין קן סתומה שפרח גוזל אחד מהן לאויר יקח זוג שני ומקשינן ואלו שאר קינין דעלמא מתוקן ואמאי כל חדא וחדא נימא היינו היא, שם הם נדחקין הרבה שהם נצרכין לפרש שלא הקשו אלא לאסור קינין דעלמא לזה משום קנס שלא שמר קנו אלא כך ראוי לומר דכל הנשים מותרות לינשא ואפי' קטנות שמת אביהן לפי שבחזקת פניות הן ואין חזקת שליח עושה שליחותו מוציאן מחזקה ועוד חזקה על האב שאינו מקדש בתו ושותק לקלקל עליה אלו קדשה היה מודיע לה ולאנשים הרבה אבל הוא אסור בנשים שיש להם קרובות לפי שאין חזקה של קרובות שאין באות לידון בפנינו מועלת לו **הא אלו באות קרובות ואמרו לא קדשנו שליח ודאי מותר בהן דעד אחד נאמן באיסורין** וכל שכן הכא דלא אתחזק איסורא וחששא בעלמא היא וכ"ש שמתוך שנאמנות על עצמן ונשאות לאחרים נאמנות הן לזה, כנ"ל.

7. ר"ן גיטין ל. (בדפי הרי"ף) ד"ה ונימא היאך הוא מותר בעדות עד א' עד "שהרי אפילו לאיסור"

היאך הוא מותר בעדות עד א' הוה ליה דבר שבערוה ואינו פחות משנים אע"ג דלא איתחזק איסורא

8. קידושין סג: מתחילת המשנה עד "זה אומר אני"

מתני'. קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה, ובא אחד ואמר אני קידשתיה - נאמן. זה אמר אני קידשתיה, וזה אמר אני קידשתיה - שניהם נותנים גט, ואם רצו - אחד נותן גט ואחד כונס.

9. ר"ן קידושין כז. (בדפי הרי"ף) ד"ה גמ' אמר רב "ואע"פ שאין דבר שבערוה" עד ד"ה ומודה
ורב אסי אמר אף נאמן לכנסו דלא חציף למימר גבי האב שקבל הקדושין אני הוא דמירתת דלמא מכיחש ליה ואמר ידענא דלאו את יהבת לה קדושין ואע"פ שאין דבר שבערוה פחות משנים ועד אחד דמהימן לומר מת בעליך היינו טעמא משום דאיהי דייקא ומינסבא ומתוך חומר שהחמרת עליה בסופה והכא ליתיה להאי טעמא התם הוא להוציאה מחזקתה אבל זה שמעמידה בחזקתה אלא שאומר שנתקדשה לו נאמן

10. תשובות מיימוניות נשים סימן ג' (נדפס בהגהות מיימוניות בסוף ספר נשים) מתחילת דבריו עד "ועוד דאפילו היכא דאיתחזיק"

אשר שאלת על ראובן ששלח לקדש לו את לאה, וכאשר בא שמה הושיב שמעון השליח חשובי הקהל כמו שרגילים לעשות והראה להן ההרשאה שמינהו ראובן לקדש לו את לאה ובררו עדים לקדשה לראובן בפניהם, ובעת הקידושין כשהיה לו לומר הרי את מקודשת לראובן, אומרים העדים ששמעו שאמר הרי את מקודשת לי, ואמרו לו העדים למה לא אמרת לראובן, ונשבע השליח כסבור הייתי שאמרת לראובן ולא נתכוונתי כי אם לקדשה לראובן, ואף כי יש לי אשה אחרת ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת לישא אשה אחרת על אשתי, ואם אמרתי לי לא נעשה אלא מחמת דחיפת הבחורים. והלך מיד וחזר שנית וקדשה לראובן. ושאלת אם צריכה גט מן השליח אם יש ממש בקידושי השליח שקדשה לעצמו. נ"ל דאינה צריכה גט מן השליח דקיימא לן (נזיר ל ב) הקדש טעות אינו הקדש והמתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה עולה ואמר שלמים שלמים ואמר עולה לא אמר כלום והוי חולין גמורין, ומהימן לומר שכן היה בדעתו להוציא בפיו וטעה והוציא בענין אחר, ואפילו איניש אחרינא סמיך עליה ומצי שחייט הבהמה בחוץ ולהאכיל התרומה לזרים, ועד אחד נאמן באיסורא היכא דלא איתחזק איסורא, ואע"ג דאיתחזק לן ביה איסורא, כל כמה דלא אמר, דאטעיה לדיבוריה, הא לא מיקרי איתחזק איסורא אלא היכא דאף לדברי העד הבא להתיר האיסור מכאן ולהבא מודה הוא דמעיקרא אסור היה, כגון ההיא דריש פ"ק דגיטין (ב ב) גבי בפני נכתב ובפ"נ דאיתחזק איסורא דאשת איש אף לדברי השליח

11. תוספות גיטין ב: ד"ה עד אמד (הב')

עד אחד נאמן באיסורין - הקשה ר"ת מה תשובה היא זאת עיקר הגט יוכיח שצריך לחותמו בשנים ותי' דה"ק דעד אחד נאמן באיסורין בכה"ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין צריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה נכתב.

12. רי"ף יבמות יג. (בדפי הרי"ף) "ואישתמודענוהי בהדין פלוני אחוהי" עד "וכיון דמודעי ליה"

ואישתמודענוהי דהדין פלוני אחוהי דמן אבוהי דמיתנא הוא פליגי רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר בקרוב ואפי' אשה והלכתא גלווי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה וכיון דקיימא לן דאישתמודענוהי להדין פלניא גלווי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהימנו דלאו אמילתא דאיסורא קמסהדי ולאו אממונא מסהדי אלא מלתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן והא ניהו איתתא פלניתא

13. רמב"ם הל' יבום ד: לא "ואפילו אשה או עבד" עד "ואם רצה היבם"

ומעידין עליו שלשה או שנים מן השלשה או שנים שראו החליצה אע"פ שאינן הדיינין שחלצה בפניהן כמו שבארנו, ואפילו אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנין לומר זה הוא פלוני אחי פלוני וזו היא יבמתו וחולצין על פיהן מה שאין כן בשאר עדיות של תורה בין לעדות ממון בין לעדות איסור, שזה דבר העשוי להגלות הוא ואפשר לידע אמתת הדבר שלא מפיהן כענין שבארנו בסוף הלכות גירושין. ואם רצה היבם ליבם מקדש ומיבם וכותב לה כתובה כמו שהודענו. וזה הוא נוסח כתובת יבמין שנהגו בו העם.